

Голас Рафзімы

Красавіцкі перыяд 9
Беларуская ім. Дашкіна

№ 17 (1279) КРАСАВІК 1973 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 18-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

Блішчаць пад сонцам баразёнкі,
А цішу трактар скалануў,
Як быццам першыя старонкі
Вясновай кнігі адгарнуў.

Пятрусь БРОўКА.

ПОЛЕ КЛІЧА СЕЙБІТА

АЛЯКСЕЙ Уладзіміравіч, спачатку некалькі слоў аб тым, якую плошчу трэба засеяць сёлета земляробам рэспублікі!

— Збожжавыя зоймуць два мільёны 630 тысяч гектараў — на сто тысяч больш, чым летась. Расшырэне хлебнай нівы выклікана тымі велізарнымі задачамі, што пастаўлены перад працаўнікамі беларускіх палёў у бягучай пяцігодцы. Напомню, што нам належыць за 1971—1975 гады ў паўтара раза павялічыць валавую прадукцыю сельскай гаспадаркі і давесці збор зерня ў 1975 годзе да 7,1 мільёна тон (у 1970 годзе было намалочана 4,1 мільёна тон).

Мінулы год па сваіх кліматычных умовах быў на рэдкасць неспрыяльны для хлебарабаў, што, зразумела, адмоўна адбілася на ўраджайнасці. Але калгасы і саўгасы рэспублікі перавыканалі дзяржаўны план продажу збожжа. Быў створаны дастатковы насенны фонд. Каб поўнасьцю ліквідаваць недавальняючыя вынікі мінулага года і зрабіць добры падзел на будучыню, мы абавязаліся атрымаць сёлета не менш чым на 24 цэнтнеры збожжавых з гектара і давесці валавы збор зерня да 6,5 мільёна тон. Апошняя лічба асабліва важная — такой колькасці хлеба мы не намалочвалі ні ў адзін з папярэдніх год.

— Напэўна, пасяўную рашаючага года адрозніваюць ад мі-

Вясна сёлета прыйшла на 10—15 дзён раней звычайнага. Ужо ў канцы сакавіка пачалі сяўбу на тарфяніках у Брэсцкай вобласці, разгарнуліся палявыя работы на Міншчыне і Гомельшчыне. Усё больш ажыццэлена становіцца на палях—сельскія працаўнікі вядуць барацьбу за хлеб рашаючага года пяцігодкі. Наш карэспандэнт сустраўся з начальнікам Галоўнага ўпраўлення земляробства Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР Аляксеем ГАЛУШКАМ і напрасіў яго расказаць пра надзённыя клопаты хлебарабаў і перспектывы сёлетняга ўраджаю.

нулых і нейкія якасныя асаблівасці! Назавіце, калі ласка, галоўныя з іх.

— Асноўная адметная рыса сёлетняга сезона, і гэтага курсу мы будзем прытрымлівацца і надалей, — рэзкая інтэнсіфікацыя вытворчасці прадукцыі паляводства і жывёлагадоўлі. У ходзе падрыхтоўкі да сяўбы ва ўсіх абласцях былі праведзены нарады па пытаннях сельскай гаспадаркі. У іх рабочы прынялі ўдзел кіраўнікі ўрада і ЦК Кампартыі Беларусі, мясцовыя партыйныя работнікі, старшыні ўсіх калгасаў і дырэктары саўгасаў, прадстаўнікі ўстаноў, звязаных з калгаснай вытворчасцю.

На гэтых нарадах абмяркоўваліся канкрэтныя аспекты барацьбы за ўраджай трэцяга года пяцігодкі. Было падкрэслена, што ўсю практычную работу ў галіне сельскай гаспадаркі трэба весці з улікам максімальнага выкарыстання дасягненняў навукова-тэхнічнага прагрэсу, далейшага развіцця комплекснай механізацыі, усебаковай хімізацыі і шырокай меліярацыі, забеспячэння высокай эфектыўнасці капіталаўкладання. Інтэнсіфікацыя азначае таксама павышэнне прадуктыў-

най сілы кожнага гектара зямлі, паглыбленне канцэнтрацыі і спецыялізацыі вытворчасці ў адпаведнасці з прыродна-эканамічнымі ўмовамі кожнай гаспадаркі і раёна, дзякуючы стварэнню новых аб'яднанняў, удасканаленню арганізацыі і кіраўніцтва вытворчасцю.

Важна зазначыць, што ў Беларусі ўжо склаліся добрыя перадумовы шырокай інтэнсіфікацыі земляробства і жывёлагадоўлі. Яны бачны ў дынаміцы росту матэрыяльна-тэхнічнай базы сельскай вытворчасці, павелічэнні яе энерганасычанасці, нарэшце, у тым, як шырока ўкараняюцца ва ўсе галіны гаспадаркі навуковыя рэкамендацыі.

Мы, напрыклад, ужо зараз, дзякуючы актыўнаму прымяненню ўгнаенняў, удвая і больш пераўзышлі натуральную ўраджывасць нашай глебы. Сёлетнюю пасяўную мы вядзем высокаўраджайнымі сартамі культур, раяніраванымі зусім нядаўна. Гэта азімае жыта «Белта» і «Дружба», пшаніца «міронаўская-808», ячмень «маскоўскі-121», авёс «надзейны». Плошчы пад апошнімі значна расшыраны, бо ва ўмовах Беларусі яны больш урадлівыя.

Наогул жа на сельскую гаспадарку сёння працуе цэлы шэраг навукова-даследчых інстытутаў, і прыкладаў плённай дапамогі вучоных працаўнікам палёў можна прывесці многа. Што датычыць іншых практычных бакоў інтэнсіфікацыі, у гаспадарках актыўна разгарнулася спарорніцтва за высокую культуру вытворчасці. На кожны гектар збожжавых уносіцца па 200 кілаграмаў мінеральных тукаў, 95 працэнтаў насення — вышэйшых пасяўных кандыцыяў. Шырока выкарыстоўваюцца новыя сістэмы машын і механізмаў.

— Дарэчы, Аляксей Уладзіміравіч, ці жапоўніўся сёлета парк калгаснай тэхнікі!

— Планами пяцігодкі прадугледжана выдзеліць сёлета калгасам і саўгасам 14,9 тысяч трактараў, 8,5 тысяч аўтамашын, 3,5 тысяч збожжаўборачных камбайнаў і іншую тэхніку.

Нядрэнна падрыхтавана да веснавых работ і наяўная тэхніка. Рамонтныя базы «Белсельгастэхнікі» своечасова завяршылі ремонт большасці агрэгатаў. Прайшлі абучэнне дадатковыя кадры трактарыстаў, якія ўліліся ў армію калгасных

механізатараў, і цяпер яна налічвае 120 тысяч кваліфікаваных спецыялістаў.

І тэхнікі, і абслугоўваючага персаналу дастаткова, каб правесці пасяўную ў тэрмін ад трох да пяці дзён.

— Як зараз разгортваецца фронт веснавых палявых работ!

— Сяўбу вядуць усе без выключэння раёны рэспублікі. Засеяна ўжо трэцяя частка збожжавага поля. У гаспадарках заходніх і паўднёвых раёнаў на плошчах першых пасеваў ранніх каласавых з'явіліся дружныя ўсходы. Пачалася пасадка бульбы, рыхтуецца глеба пад кукурузу і іншыя прапашныя культуры. На ўсёй плошчы азімыя падкормлены мінеральнымі ўгнаеннямі. Вялікую дапамогу сельскім працаўнікам аказалі авіятары, якія падкармілі 600 тысяч гектараў пасеваў. Цяпер хлебарабы ўзяліся за паўторную падкормку.

Створаны ўсе ўмовы для таго, каб своечасова завяршыць сяўбу.

— Усе намаганні хлебарабаў вянчае жніво. Як мяркуюцца правесці яго сёлета!

— Перш за ўсё стаўка робіцца на машыны і тэхніку. Да восені значна папоўніцца машынна-трактарны парк калгасаў і саўгасаў. Хуткімі тэмпамі ўзводзяцца збожжаачышчальныя пункты, механізаваныя талкі. Словам, будзе зроблена ўсё, каб зберагчы багатыя дары збожжавай нівы.

АССОШИЭТЕД ПРЕСС,
Нью-Йорк.

Объем производства промышленных товаров в СССР за последние 10 лет более чем удвоился, а за последние 20 лет увеличился в 5 с лишним раз. Об этом сообщил статистический бюллетень Организации Объединенных Наций.

Согласно таблице, опубликованной в марттовском выпуске этого бюллетеня, в 1972 году в Советском Союзе сошли с конвейера 730 тысяч легковых автомобилей и было произведено 5 миллионов холодильников — рекордное число в обоих случаях.

Это тоже рекорд. При вычислении ежегодного индекса промышленного производства бюро статистики ООН принимает уровень 1963 года за 100. В 1953 году он равнялся всего 38 процентам от уровня 1963 года. В 1971 году индекс достигал 189.

В прошлом году производство холодильников в СССР выросло на 549 процентов по сравнению с 1963 годом и на 10 процентов по сравнению с 1971 годом. Выпуск автомобилей за тот же период увеличился в 4,22 раза и на 38 процентов по сравнению с 1971 годом.

Подобный резкий рост выпуска продукции — пример того большого внимания, которое уделяется сейчас в СССР производству потребительских товаров. В 1963 году производство автомобилей составляло 45 процентов, а холодильников — лишь 5 процентов от уровня 1963 года.

Среди других рекордов, поставленных советскими фабриками и заводами в 1972 году, можно назвать производство 898 тысяч мотоциклов, 4,6 миллиона велосипедов и 44,2 миллиона часов.

В 1972 году Советский Союз добыл 655 миллионов тонн угля (123 процента к 1963 году), 394 миллиона тонн сырой нефти (191 процент), 221 миллиард кубометров природного газа (241 процент).

ЗЕЛЕНЫЙ НАРЯД ГОРОДА

Подсчитано, что в Омске 470 скверов, парков и бульваров; на одного жителя в среднем приходится 16,4 квадратных метра зеленых насаждений. «Один из самых зеленых городов Российской Федерации», — так говорят о сегодняшнем Омске. Тем разительнее контраст с Омском дореволюционным, описание которого оставил писатель Достоевский: «Омск гадкий городишко. Деревьев почти нет. Летом зной и ветер с песком, зимой бурян. Природы я не видел...»

...Девушки в рабочих халатах срезают гвоздики. На тележке уже лежит объемистый сноп ярко-красных цветов. Мимо везут в тележках розы, белоснежные каллы и пестрые цикламены, напоминающие бабочек, готовых взлететь.

— Девушки! Упаковывайте цветы получше. На улице — минус 35...

Эта будничная сцена в омском садово-оранжерейном хозяйстве, одном из крупнейших в Сибири. В закрытых теплицах на площади 10,5 тысячи квадратных метров выращивают цветы для специализированных магазинов, работающих в городе круглый год.

Цветы — гордость Омска и увлечение не отдельных его жителей, а всего города в целом. Вряд ли какой-нибудь другой город имеет такую скрупулезную статистику озеленения: здесь ежегодно высаживается полмиллиона деревьев и кустарников, около 20 миллионов цветов; городские питомники занимают 613 гектаров.

Между тем климатические условия со времени пребывания в Омске Достоевского, конечно же, не изменились: зимой — сильные морозы, летом — зной. Позднелесенные заморозки бывают до 9 июня, а раннеосенние начинаются подчас уже 2 сентября. Впрочем, в отдельные годы заморозки на почве наблюдаются даже 1 июля.

Как же Омску удалось за последние годы стать одним из самых зеленых городов России?

Каждый четвертый житель города — член Всероссийского общества охраны природы. 700 общественных инспекторов и 20-тысячный «зеленый патруль» из школьников ведут работу по сохранению зелени и цветов.

Офицер И. Белов, автор «Путевых заметок и впечатлений по Западной Сибири»,

изданных в прошлом веке, писал: «Здесь у самых богатых людей нет ни садов, ни даже цветников, на улицах все пусто и тихо». В сегодняшнем Омске 63 тысячи семей рабочих и служащих занимаются садоводством. Ежегодная выставка «Флора» давно уже вошла в традицию и стала одной из важнейших достопримечательностей города.

Начало массовому озеленению города было положено в 1920 году. Рабочий Омск, только что изгнавший из города белогвардейские полчища Колчака, торжественно праздновал Первомай. В День международной солидарности трудящихся было посажено 12 тысяч деревьев. С того времени темпы «зеленого строительства» постоянно нарастали. За последние десять лет ежегодный прирост площади зеленых насаждений составлял 189,5 гектара.

В недавно проведенном исследовании, посвященном проблемам озеленения города, говорится, что сейчас в Омске уделяют внимание не только массовости посадок, но главным образом эстетическому качеству работы. Примечательно, что авторами исследования являются люди, воз-

главляющие «зеленое движение», — А. Ильковский, начальник отдела зеленого строительства горсовета, и кандидат сельскохозяйственных наук А. Топкасов, начальник строительного управления, занимающегося плановым озеленением новостроек.

Работа оценивается по новым критериям. Сейчас уже не кажется удовлетворительной посадка деревьев шпалерами вдоль тротуаров. Принят стиль свободной планировки, отражающей неповторимый характер сибирского пейзажа. Не устраивают омичей деревья с мелкими листьями. Выводятся гибридные формы ив, тополей, берез, высаживаются ель, сосна, сибирский кедр. Строительное управление, занимающееся озеленением, имеет около полусотни автомобилей, десятки тракторов и специальных машин, позволяющих применять самые прогрессивные приемы «зеленого строительства».

В соответствии с Генеральным планом развития Омска все парковые массивы будут соединены зелеными артериями в единую систему городских зеленых насаждений.

Лев ВОСКРЕСЕНСКИЙ.

Заведующий владивостокской конторой Всесоюзного объединения «Медэкспорт» Петр ДОВБНЯ сортирует корни женьшеня. На втором плане — панты оленьей, исходный продукт для получения пантокрина.

БЫЛА ў Магілёве синагога. І синагогі не стала.

Была яна таму, што даўней тут жыло многа іўдзеяў, якія верылі ў бога Яхве і хадзілі ў синагогу маліцца, праціць боскай міласці, а то і абмяркоўваць свае кагальныя справы. А не стала синагогі па той прычыне, што магілёўскія яўрэі адракліся ад веры, перасталі чакаць боскай ласкі, бо ўзялі ўласны лёс у свае рукі. Сінагогу, такім чынам, магілёўчане ліквідавалі з-за непатрэбнасці. І хоць веруючых яўрэяў у горадзе засталіся лічаныя адзінкі, синагога не перастала б існаваць, каб яна ўяўляла нейкую каштоўнасць, з'яўлялася, напрыклад, помнікам архітэктуры. Рэстаўрыруюцца жа ў нас, хоць бы і ў тым жа Магілёве, старажытныя цэрквы. Але синагога падобнай каштоўнасці не мела. Да таго ж для веруючых беларусаў яна спрадвечу заставалася незразумелай і чужой, а для яўрэяў з'яўлялася асяродкам рабінскага прыгнёту, шавінізму і цемрашальства. Так што не мелася ніякіх прычын, каб зберагаць яе.

Дагэтуль не чуваць было, каб хто-небудзь шкадаваў тую синагогу — тутэйшае насельніцтва яе адсутнасць непакоіць не больш, чым леташні снег. Пра яе ў Магілёве даўно забыліся. Але ў Злучаных Штатах знайшоўся чалавек, які ўспомніў синагогу, цяжка ўздыхнуў і ледзь не заплакаў.

Хто ж гэта такі? Можна які рабін ці раш-ешыва — кіраўнік ешыбота? Калі б хто з іх, то сум такі можна было б зраўнець: верыць, маўляў, чалавек, тужыць па сховішчы для «святой Торы». Засумаваў, аднак, не рабін, а беларус, які лічыць сябе праваслаўным хрысціянінам і...

Вось у гэтым «і», як кажуць, уся загавадка. Затужыў па синагозе люты антысеміт — той, хто пры іншай пагодзе агідліва моршчыўся ад аднаго толькі слова «яўрэй» і заклікаў знішчаць усё, што мела хоць найменшае дачыненне да яўрэйства.

Неверагодна? Дзіўна? Што ж, дзіўна, але факт.

У гады мінулай вайны Юрка Віцьбіч (Стукаліч) верай і праўдай служыў гітлераўскім акупантам. А служба ім азначала ўдзел у антысемітызме. І Юрка ўдзельнічаў у гэтым фашысцкім людоедстве не абы як, не папхні-павалюся.

НАВОШТА ЮРКУ СІНАГОГА?

а надзвычай услужліва і шчыра. У архівах захаваўся сляды яго пагромнай антысеміцкай дзейнасці, пра што цяпер варта напамінаць.

Газета «Новый путь», якую фашысты выдавалі ў Віцебску, 19 мая 1942 года надрукавала артыкул Юркі Віцьбіча пад назвай «Жыды ў Віцебску». Там ён пісаў такое, што зараз і цытаваць няёмка. Але трэба.

Юрка называў яўрэйскае насельніцтва «страшной чорнай воспай». Ён гаварыў, што «самы горшы з усіх народаў — іўдзеі». Народ крывадушны, хітры, шкодны; «жыд — паразіт, які не грэбуе рашуча ніякімі ганебнымі сродкамі, каб толькі атрымаць гешэфт»; «жыд захапіў цэнтр Віцебска»; «нацыянальная подласць і нарабаванае золата рабілі для жыдоў немагчымае магчымым... І гэтак далей: што ні радок, то самы чорны антысемітызм».

За гэта Юрку ўпадабалі фашысты. Яны забралі яго ў Мінск і далі пасаду — ён стаў членам так званай цэнтральнага ўрада беларускага культурнага згуртавання. Тут Юрка актыўна супрацоўнічаў у фашысцкай «Беларускай газэце».

Што ён пісаў? Тое самае.

Вось нумар «Беларускай газэты» за 2 лютага 1944 года. Першая старонка. Перадавіца «У канцы прыйдзе вялікая перамога Нямеччыны», якая пераклавае змест выступлення Гітлера, Ніжэй заглавак: «25 гадоў сядзелі жыды на карку беларусаў». А на трэцяй старонцы вы-

ступае Юрка Віцьбіч.

15 студзеня 1944 года. У карэспандэнцыі «Шапацяць дубы і ліпы» Юрка піша, што яму «нечакана кроў прылівае да твару і жорсткі камяк сціскае горла». Ад чаго? Ад таго, што Беларусь «камуністы прадаюць жыдам».

8 сакавіка. Юрка ў істэрыцы. Беларуску народу дасталіся, піша ён, «гістарычныя пакуты», бо «над нашай краінай зазьяла мадэрнізаваная жыдоўская могодзюва». І таму заклікае: «Да зброі!»

6 мая. У чарговай Юркавай карэспандэнцыі чытаем, што «жыдоўскае гарматае мяса хоча канчаткова знішчыць нашы нацыянальныя святыні»...

Аднак хопіць. Са сазанага ясна, што Юрка Віцьбіч ненавідзеў яўрэяў не менш, чым Эйхман.

І вось прайшло трыццаць гадоў. Змяніліся абставіны, змяніліся гаспадары. Зусім інакш загаварыў і Юрка. Раней ён служыў фашыстам — быў антысемітам, цяпер служыць сянцістам — прыкідваецца юдафілам.

У газэце «Новое русское слово» за 29 чэрвеня 1972 года ён змясціў арты-

кул «Яна была ў Магілёве, у якім апакавае былую синагогу. Маючы на ўвазе, што газета належыць сянцістам і рэдагуецца такім заклятым антысавецкікам, як Марк Вейнбаўм, Юрка лісліва і хітра імкнецца ўбіцца ў ласку свіх новых гаспадароў».

Ён піша, што, будучы да вайны ў Магілёве, доўга шукаў синагогу, пабываў у ёй разам з беларускім пісьменнікам — яўрээм (прыкмецець, маўляў, з кім я сябраваў). А синагога была распісана прадзедам Марка Шагала, і роспіс быў гэтакі цудоўны... Ён нагадвае, што на свяце Ём-Кіпур яўрэі радасна ўсклікалі ў ёй: «На будучы год у Іерусаліме!» Юрку хочацца, каб Вейнбаўму здалася, як яму прыемна чуць гэты покліч. Потым ён адзначае, што і праз два гады хацелі наведаць синагогу, але яе, на Юркаў вялікі жаль, ужо не было — у 1938 годзе яе разабралі. І нарэшце хлусліва сцвярджае, нібыта той пісьменнік па синагозе заплакаў. Апошні радок літаральна выбівае слязу: «А магчыма гэта быў і не плач, а синагальная малітва, падобная на стогн, але ж слёзы беглі адна за другой па яго старэчым твары». Пасля гэтага подпіс: «З найвялікшай пашанай — Юрый Стукаліч».

Дык навошта спатрэбілася антысеміту синагога? Каб падлізацца да сянцістаў, бо яны, як і ён, — антыкамуністы. Каб кінуць ценз на Савецкую краіну — сянцісты за гэта добра плацяць. Каб схаваць сваё мінулае — тыя пагромныя артыкулы, якія ён пісаў у фашысцкіх газэтах, што заклікалі знішчаць яўрэяў. Толькі хаваць свой антысемітызм яму, бадай, і не трэба — сянцісты, у тым ліку і Вейнбаўм, цяпер заклікаюць антысавецкія хаўрусы нават з качагарамі гітлераўскіх крэматорыяў.

У. БЯГУН.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ сотрудничество с зарубежными странами — один из важнейших факторов миролюбивой внешней политики, проводимой КПСС и Советским правительством. В основу этого сотрудничества положены ленинские принципы международных отношений: социалистический интернационализм в отношениях с братскими странами социализма, равноправие больших и малых народов, невмешательство во внутренние дела других стран, мирное сосуществование государств с различным общественным строем, а также принцип взаимной выгоды.

XXIV съезд КПСС поставил большие задачи в области совершенствования и расширения экономических и научно-технических связей Советского Союза с социалистическими странами. Важные проблемы предстоит решить и в области дальнейшего развития устойчивых внешнеэкономических и научно-технических связей с развивающимися странами Азии, Африки и Латинской Америки.

Успешно развиваются связи Советского Союза с социалистическими странами.

«В итоге коллективных усилий, в упорной борьбе с классовым врагом», — заявил тов. Л. Брежнев на торжественном заседании, посвященном 50-летию образования СССР, — выковался прочный союз социалистических государств, сложилась надежная система всестороннего братского сотрудничества между ними, которое стало для каждой из наших стран как бы естественной формой жизни. Мы научились успешно осуществлять повседневную, будничную работу, терпеливо находить решения вопросов, которые в условиях капитализма оказываются неразрешимыми. В ходе этой работы мы научились находить правильное сочетание интересов каждого и общих интересов, научились сотрудничать, устраняя с нашего пути все то, что может помешать, может затруднить общее продвижение вперед».

Благодаря коллективным усилиям страны социализма добились высоких темпов роста производства. В настоящее время их доля в мировой промышленной продукции составляет примерно одну треть, тогда как, например, в 1950 году она составляла около 20 процентов. За этот период объем промышленной продукции стран социализма возрос почти в 8 раз.

Во внешних экономических связях Советского Союза социалистические страны занимают ведущее положение. При содействии Советского Союза в социалистических странах построены и строятся такие крупные промышленные предприятия и объекты, как Кремиковский металлургический комбинат, Бургасский нефтеперерабатывающий завод и атомная электростанция «Козлодуй» в Болгарии, Дунайский металлургический комбинат и азотноудобряющий завод в г. Лениварош в Венгрии, тепловые электростанции «Тирбах», «Боксберг» и атомная электростанция «Норд» в ГДР, металлургический комбинат им. Ленина и нефтеперерабатывающий завод в Плоцке в Польше, гидроэнергетическая и судоходная система в районе «Железных ворот» на Дунае в Румынии и Югославии. Важные народнохозяйственные объекты сооружены и сооружаются также в ЧССР, Монголии, КНДР, ДРВ и Республике Куба.

Объекты этого сотрудничества приобретают определенную социальную значимость, поскольку они содействуют решению крупных задач развития материально-технической базы социализма.

Экономическое и техническое сотрудничество Советского Союза с социалистическими странами способствует развитию их внешней торговли. Только за последние 10 лет товарооборот СССР с социалистическими странами возрос почти в два раза. За счет ввоза из других социалистических стран Советский Союз удовлетворяет более чем на 65 процентов свои импортные потребности в важнейших товарах, необходимых нашему народному хозяйству. ГДР, например, поставляет в СССР кузнечно-прессовое и горношахтное оборудование, установки для химической и пищевой промышленности; Польша — для сахарных заводов, для химической целлюлозно-бумажной и деревообрабатывающей промышленности; Чехословакия — энергетическое, прокатное, подъемно-транспортное, химическое и текстильное оборудование; Венгрия — комплектные установки для консервной промышленности.

Комплексная программа дальнейшего углубления и совершенствования сотрудничества и развития социалистической экономической интеграции стран — членов СЭВ открыла новый этап развития отношений социалистических государств.

В интеграционных связях огромное значение имеют созданные совместно нефтепровод «Дружба» и энергосистема «Мир». Энергосистема «Мир» обеспечивает устойчивое энергоснабжение

Болгарии, Венгрии, ГДР, Польши, Румынии, Советского Союза и Чехословакии. Взаимный обмен электроэнергией между этими странами составил в прошлом году около 20 миллиардов киловатт-часов.

Заинтересованные страны объединяют усилия также в создании промышленных предприятий, продукция которых идет не только для удовлетворения внутренних потребностей отдельных стран, но и находит широкий выход на мировой социалистический рынок.

Значительно увеличилось возможности дальнейшего расширения кооперации между СССР и Венгрией в производстве глинозема и алюминия с вводом в строй в прошлом году первой очереди в ВНР в сотрудничестве с нашей страной.

В настоящее время в Монгольской Народной Республике в сотрудничестве с Советским Союзом осуществляются проектирование, строительство, расширение и реконструкция предприятий по добыче плавикового шпата, медно-молибденовых руд, лесной, деревообра-

РАВНОПРАВИЕ, ВЗАИМНАЯ ВЫГОДА

ОБ ЭКОНОМИЧЕСКОМ И ПОЛИТИЧЕСКОМ
СОТРУДНИЧЕСТВЕ СССР С ЗАРУБЕЖНЫМИ СТРАНАМИ

тывающей промышленности, шерстомойных фабрик, сельскохозяйственных объектов.

Сотрудничество Советского Союза с Республикой Куба в развитии основных экспортных отраслей кубинской экономики, в производстве сахара и никеля имеет важное значение для расширения внешнеторгового оборота между двумя странами.

В ближайшие годы Советский Союз окажет техническое содействие Югославии в строительстве комплекса объектов по добыче бокситов и производству глинозема. В оплату расходов Югославия будет поставлять в СССР бокситы и глинозем, необходимые нашему народному хозяйству.

Достигнута договоренность с Корейской Народно-Демократической Республикой об оказании ей содействия в строительстве шести предприятий, в том числе вагоностроительного завода, завода по производству аккумуляторов, завода по производству микроэлектродвигателей. В оплату за наше содействие КНДР будет поставлять для народного хозяйства СССР в течение длительного времени 50—80 процентов продукции этих предприятий.

В период империалистической агрессии во Вьетнаме Советский Союз оказал братскую помощь Демократической Республике Вьетнам в укреплении ее обороноспособности, содействовавшей достижению победы героического вьетнамского народа в борьбе за свободу и независимость. В настоящее время направляются и объемные экономического и технического сотрудничества Советского Союза с Демократической Республикой Вьетнам обусловлены жизненно важными для ДРВ задачами по восстановлению ее народного хозяйства.

Социалистические страны объединяют усилия в решении топливно-сырьевой проблемы. На основе комплексных соглашений с ГДР, Чехословакией, Венгрией, Румынией и Польшей в Советском Союзе создаются дополнительные мощности по добыче нефти, газа, железной руды, производству железорудных окатышей, минеральных удобрений. Ведутся переговоры между странами СЭВ о строительстве объединенными усилиями и на средства заинтересованных стран крупного металлургического комбината на территории СССР, некоторых предприятий по производству сырья и по развитию атомной энергетики.

Болгария своими материальными, финансовыми и трудовыми ресурсами участвует в расширении комплекса по производству целлюлозы в СССР. На основе генерального соглашения между СССР, Болгарией, Венгрией, ГДР, Польшей и Румынией на территории Советского Союза совместными усилиями будет построен в районе Усть-Илима крупный комбинат мощностью 500 тысяч тонн целлюлозы в год. Рассматривается вопрос об объединении усилий для разработки ряда месторождений ценных полезных ископаемых в Польше и МНР.

Если бы решение таких крупных производственных проблем было переложено на отдельные страны, им бы пришлось ограничивать свои ресурсы для других жизненно необходимых целей. Сотрудничество же заинтересованных стран в

разработке полезных ископаемых, в строительстве крупных промышленных объектов эффективно и взаимовыгодно для всех участвующих государств.

XXVI сессия СЭВ в июле 1972 года отметила, что реализация Комплексной программы проходит успешно. Крепнущее год от года экономическое и техническое сотрудничество братских стран служит коренным интересам народов нашего содружества. СССР полон решимости и дальше развивать это сотрудничество в целях укрепления экономического потенциала каждой страны и всей мировой социалистической системы в целом.

Расширение экономических связей СССР с развивающимися странами является прямым результатом укрепления мировых позиций социализма и успехов национально-освободительного движения.

Экономические и технические связи с СССР имеют важное значение для создания и укрепления в развивающихся странах государственного сектора эконо-

Покрывая затраты советских организаций, связанные с экономическим и техническим содействием, развивающиеся страны поставляют нам важные и необходимые товары — концентраты руд цветных металлов, нефть, газ, длинноволокнистый хлопок, натуральный каучук, кожаное сырье, маслосемена, какао-бобы, а также товары народного потребления: хлопчатобумажные ткани и швейные изделия, трикотаж, обувь, мебель, рис, чай, кофе, тропические фрукты.

Все большее распространение в последние годы получают производственная кооперация и участие Советского Союза в сооружении объектов, в продукции которых заинтересованы обе стороны.

В соглашениях с развивающимися странами предусматриваются поставки этими странами товаров в погашение предоставленных им кредитов и в оплату расходов советских организаций по оказанию содействия и технической помощи. Например, по советско-иранским соглашениям в СССР будут поставляться газ, хлопок, шерсть, руды цветных металлов, икра осетровых рыб, каракуль, козсырье, а также товары широкого потребления. Ежегодный объем поставок газа из Ирана достиг свыше 8 миллиардов кубических метров.

Советский Союз получает газ также и из Афганистана с месторождения, разведанного советскими геологами. На этой базе при нашем содействии строится завод азотных удобрений, часть продукции которого пойдет на погашение советских кредитов. Среди других товаров Афганистан экспортирует нам цитрусовые и масла с земель, прилегающих к Джелалабадскому ирригационному каналу, построенному с помощью СССР.

В Гвинее при содействии СССР создается предприятие по добыче бокситов. Часть его продукции также будет направляться в СССР, в том числе в счет погашения советских затрат. Ирак в оплату за содействие поставляет в СССР нефть. В 1972 году в Ираке было закуплено 4 миллионы тонн нефти, в 1973 году наши закупки иракской нефти значительно возрастут.

Поставками нефти также погашают или будут погашать затраты наших организаций Египет, Сирия, Ливия. Египет рассчитывается с нами также продукцией предприятий, построенных при советском содействии. Например, стальным листом с Хелуанского металлургического комбината, штамповками автотракторных деталей.

В настоящее время в сотрудничестве с СССР в Египте сооружаются или ведутся подготовительные работы по строительству ряда предприятий, часть продукции которых будет экспортироваться в Советский Союз.

Индия наряду со своими традиционными товарами — чай, джут, джутовые изделия, шеллак, перец и другие — поставляет в СССР продукцию с предприятий, построенных в ходе советско-индийского сотрудничества: прокат и чугун с Бхилайского металлургического завода, хирургические инструменты с Мадрасского завода, оптические линзы с завода в Дурганпуре.

Оказывая экономическое и техническое содействие, Советский Союз в отдельных конкретных случаях предоставляет развивающимся странам кредиты для оплаты нашего комплексного обслуживания и услуг. Эти кредиты, как правило, своевременно погашаются. Так, Индия вернула нам свыше половины кредитов, в том числе полностью погасив кредит, предоставленный на строительство первой очереди металлургического завода в Бхилае. Завершил погашение кредита на строительство хлебозавода в Кабуле Афганистан.

Валютные поступления от погашения кредитов развивающимися странами ежегодно возрастают и являются существенным вкладом в платежный баланс СССР.

Успешное развитие внешнеэкономического сотрудничества во многом зависит от четкой работы наших предприятий — изготовителей оборудования для экспорта, а также от проектных институтов. В этой связи одной из важнейших задач этих предприятий и институтов является повышение качества, технического уровня, сокращение сроков проектирования и изготовления экспортной продукции.

Экономическое и техническое сотрудничество с зарубежными странами играет немалую роль в развитии экономики нашей страны. Совершенствование системы внешних экономических связей — большой резерв повышения эффективности народного хозяйства. Расширение выпуска товаров для экспорта во всех отраслях промышленности будет способствовать увеличению импорта товаров, необходимых для нашей экономики и удовлетворения постоянно растущих потребностей советских людей.

С. СКАЧКОВ,
председатель Государственного
Комитета Совета Министров СССР
по внешним экономическим связям.

рубежных государствах работают экскаваторы из Таллина, удостоенные Золотой медали Лейпцигской ярмарки. Газетная бумага Кондопожского комбината по качеству превосходит продукцию канадских, финских и шведских фирм.

Советская промышленность неуклонно увеличивает выпуск продукции, не уступающей или превосходящей по качеству изделия ведущих зарубежных фирм. Тысячи видов советских товаров успешно конкурируют на мировом рынке с продукцией других государств.

Все это результат действия в СССР комплексной государственной системы управления качеством. Одно из ее важнейших направлений — стандартизация, отраслевая, межотраслевая и международная. В пятилетнем плане развития народного хозяйства СССР на 1971—1975 годы есть специальный раздел «Государственная стандартизация важнейших видов продукции», в соответствии с которым только в 1973 году будет разработано более 13 тысяч стандартов и технических условий и пересмотрена тысяча стандартов, не удовлетворяющих современным требованиям.

Второй элемент системы — государственная аттестация качества по трем категориям: высшей — на уровне или выше лучших мировых образцов, первой — на уровне, соответствующем требованиям технического прогресса страны, и второй категории, которой «удостаиваются» изделия, подлежащие немедленно снятию с производства.

Только в текущем году предприятия страны представят на присвоение высшей категории (Знака качества) около 2 400 наименований изделий — от машин и химической продукции до обуви и мебели.

Существенное повышение качества, как отмечал в докладе на XXIV съезде КПСС Л. Брежнев, является одним из основных направлений работы по повышению эффективности производства. Борьба за высокое и высшее качество в СССР становится поистине всенародной.

Борис МАРТЫНОВ.

Амаль 100 предприятий всех союзных республик принимают участие в выпуске продукции Минского мотавелозавода, поставляющей в столицу Беларуси более 240 наименований комплектующих деталей. А в Минске в уже канцы страны развозятся сотни тысяч добротных зарекомендовавшихся велосипедов и мотоциклов. НА ЗДЫМКУ: мотоциклы «М-106» перед выгрузкой в Туркмению.

Фото М. БАНДАРЬКА.

ТРАКТАРЫ НА ПАЛЯХ СКАНДИНАВСКИХ КРАИН

Усеаюзнае аб'яднанне «Трактараэкспарт» стварыла ў Хельсінкі сваё аддзяленне. Задача гэтага аддзялення — каардынацыя экспарту сельскагаспадарчых машын у краінах Скандынавіі.

Аб'яднанне вядома ва ўсім свеце. Яно пастаўляе машыны больш чым у 70 краін. Савецкія трактары маюць надзейную канструкцыю, высокую прадукцыйнасць, яны простыя ў кіраванні. Гэтыя якасці дапамаглі ім заваяваць 114 залатых медалёў на міжнародных выстаўках.

Многія мадэлі савецкіх трактараў папулярныя і ў краінах Скандынавіі, вядомых высокімі патрабаваннямі да сельскагаспадарчых машын. На думку адной нарвежскай фірмы, савецкія трактары «Беларусь» — магутныя, трывалыя машыны, вельмі зручныя ў рабоце, могуць выкарыстоўвацца ў розных кліматычных умовах.

Сістэма тэхнічнага абслугоўвання ажыццяўляецца фірмамі-імпартэрамі пры непасрэдным садзейнічэнні «Трактараэкспарту», які пастаўляе сваім пакупнікам запасныя часткі.

логій.

І яшчэ з адным цікавым эксперымантам даялася пазнаёміцца ў час наведвання акадэміі. Гутарка ідзе аб зусім новай навучальнай дысцыпліне — вучэбна-навуковай практыцы.

— Мы вырашылі зблізіць навучальны працэс з падрыхтоўкай навуковых кадраў для сельскай вытворчасці, — раскажаў рэктар. — Студэнты цяпер на спецыяльных занятках вучацца самастойна праводзіць разнастайныя доследы і эксперыменты. Заканчваецца курс навуковай справядчай, па выніках якой выпускнікам будзе прысвойвацца званне майстра навуц. Мэта новаўвядзення — навучыць будучых спецыялістаў у працэсе вытворчасці правяраць эфектыўнасць навуковых рэкамендацый і дапамоўваць іх да ўмоў канкрэтных гаспадарак...

А ЗАРАЗ вернемся туды, дзе заўтрашня спецыялісты пад наглядом амаль 600 кваліфікаваных выкладчыкаў праходзяць нялёгка курс навуц ЛЮБІЦЬ ЗЯМЛЮ. Лабараторыі, навуковыя кабінеты, складанае абсталяванне і доследныя гаспадаркі, аб якіх я раскажаў у пачатку, — толькі невялікая частка ўжо рэалізаванай праграмы ўдасканалвання навуцальнага працэсу. Кіраўніцтва акадэміі за адну мінулыя пяцігодку выдаткавала на гэтыя мэты больш за мільён рублёў!

Сучасныя веды тут выкладаюцца сучаснымі метадамі. Акадэмія трымае адно з пер-

шых месц у краіне па ўкараненню тэхнічных сродкаў навучання. Кіно, тэлебачанне, экзаменацыйныя машыны і спецыяльныя аўтаматычныя стэнды ёсць амаль ва ўсіх аўдыторыях.

...Вясна ў гэтыя месяцы дабіраецца крыху пазней, абыйшоўшы спачатку ўвесь поўдзень. Але на выхадзе красавіка яе подых адчуваецца і тут. З размяклага і пацяпелага голя паркавых алей свавольны вецер сыпле дажджом кропляў на цёплы асфальт дарожак, на апантаных вераб'ёў, на студэнтаў, што паспяшаліся замяніць надакучлівую цішыню бібліятэкі на лаўкі ў старым акадэмічным парку. Аднак сесія хутка, і вясновы настрой даводзіцца стрымліваць.

Тут жа, у парку, перад фасадамі вучэбных карпусоў можна ўбачыць некалькі помнікаў. Гэта бюсты вядомых вучоных, якія скончылі акадэмію або выкладалі ў ёй. Сённяшнім студэнтам ёсць з каго браць прыклад. Па тых жа аляях прайшлі ўжо больш за 20 тысяч выпускнікоў. У спецыяльным даведніку імёны толькі самых выдатных з іх займаюць некалькі старонак. І, бадай, няма такой галіны народнай гаспадаркі, дзе б ні працавалі яны, на ўвесь свет праславіўшы сваімі поспехамі айта майг. Гэтая традыцыя не падуладна часу, бо спадчыну добрых спраў бацькоў пераймае яшчэ больш прагна да ведаў моладзь.

Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.

ХТО ПАЕДЗЕ Ў БЕРЛІН

Набліжаецца дзень, калі сталіца Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі — Берлін прыме прадстаўнікоў моладзі з усяго свету. 28 ліпеня ў Берліне адкрыецца Дзесяты Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў. Аб яго мэтах і аб падрыхтоўцы да гэтай падзеі беларускай моладзі раскажае старшыня Камітэта маладзёжных арганізацый БССР Уладзімір ЯГОРАЎ.

Аранжавым, зялёным, блакітным, жоўтым і карычневым колерамі гараць палёсткі рамона — сімвала буйнейшага міжнароднага форуму моладзі. Тыя, што задумалі, падрыхтавалі і правялі Першы Сусветны фестываль, ставілі перад сабой задачу знайсці новыя формы развіцця ўзаема разумення і актыўнага супрацоўніцтва моладзі ўсіх кантынентаў.

Першыя чатыры фестывалі былі накіраваны супраць прапаганды антыкамунізму і ваеннай істэрыі, супраць рэакцыйнага курсу на ізаляцыю моладзі капіталістычных краін ад шырокіх дэмакратычных колаў юнацтва.

Пяты—восьмы фестывалі, захаваўшы традыцыі папярэдніх сустрэч, мелі яшчэ адну мэту: прапаганду мірнага суіснавання дзяржаў з рознымі грамадска-эканамічнымі сістэмамі.

Лозунг фестывалю, які сёлета адбудзецца ў Берліне, — «За антыімперыялістычную салідарнасць, мір і дружбу». Ён больш дакладны за дэвіз Дзевятага фестывалю ў Сафіі — «За салідарнасць, мір і дружбу», таму што паўней адлюстроўвае сутнасць цяперашняга этапу міжнароднага маладзёжнага і студэнцкага руху, для якога характэрна масавае імкненне працоўнай моладзі далучыцца да антыімперыялістычнай барацьбы.

Звяртаючыся да хронікі прайшоўшых фестывалю, трэба адзначыць не толькі прасты колькасны рост арганізацый і краін-удзельніц сусветнай сустрэчы. Значэнне папярэдніх дзевяці фестывалю заключаецца яшчэ і ў тым, што яны дазволілі моладзі пераважнай большасці краін свету азнаёміцца з рэчаіснасцю сацыялістычных дзяржаў, з тымі шырокімі правамі, што Савецкая ўлада прадастаўляе сваім маладым грамадзянам, далі магчымасць пераканацца ў перавагах сацыялістычнай эканомікі.

Як змяняльна гучаць, напрыклад, словы маладога французца Пішу, які заявіў сваім новым савецкім сябрам у дні Маскоўскага фестывалю: «Вы яшчэ недастаткова цэніце ўмовы жыцця ў вашай краіне, таму што яны ў вас вельмі добрыя і вы да іх прывыклі. Вы нават не ўяўляеце, у якой цудоўнай краіне жывяце».

Цікавай і насычанай будзе праграма Дзевятага Сусветнага фестывалю. У адпаведнасць з рашэннем Міжнароднага падрыхтоўчага камітэта ў дні фестывалю мяркуецца правесці трыбунал «Моладзь і студэнты выкрываюць імперыялізм».

У «Дзень народа, моладзі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм» адбудзецца маніфэстацыя моладзі ГДР. У гэты ж дзень усе дэлегаты фестывалю прымуць удзел у добраахвотнай працоўнай акцыі.

На тэматычных семінарах будуць абмеркаваны актуальныя праблемы, пытанні абароны правоў і інтарэсаў розных сацыяльных груп моладзі. Намятаецца арганізаваць форум па міжнароднаму супрацоўніцтву моладзі і студэнтаў, прафесійныя і спецыяльныя сустрэчы, а таксама сустрэчы дэлегатаў па інтарэсах.

У праграме фестывалю прадугледжваецца вялікая колькасць культурных і спартыўных мерапрыемстваў: нацыянальныя і міжнародныя святочныя праграмы, розныя творчыя конкурсы, дні палітычнай песні, выстаўкі выяўленчага і прыкладнага мастацтва, інтэрнацыянальны карнавал, масавыя спартыўныя спаборніцтвы і многае іншае.

Падрыхтоўка да Дзевятага фестывалю шырока разгарнулася ў многіх краінах свету. Ствараюцца нацыянальныя камітэты, а там, дзе яны ўжо ёсць, праводзяцца нацыянальныя конкурсы, агляды, выстаўкі, па выніках якіх вызначаюцца кандыдатуры для ўдзелу ў міжнароднай сустрэчы моладзі ў Берліне.

Кампанія па падрыхтоўцы Дзевятага Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у нашай краіне пачалася ўжо даўно. Па рашэнню ЦК ВЛКСМ з 25 чэрвеня мінулага года па 24 чэрвеня сёлета праводзіцца Усеаюзнае фестываль савецкай моладзі, прысвечаны 50-годдзю ўтварэння СССР. Мерапрыемствы гэтага фестывалю праводзяцца ў рамках падрыхтоўкі да форуму ў Берліне.

Праграмай фестывалю, у які актыўна ўключыліся камсамольцы і моладзь Беларусі, прадугледжана правядзенне працоўных вахт, конкурсаў прафесійнага майстэрства, майстры па прафесіі атрымаюць пуцёўкі ў Берлін.

Фестывальны год, які з'яўляецца рашаючым годам пяцігодкі, камсамол Беларусі вырашыў правесці пад лозунгам: «У кожнай вёсцы, у кожным горадзе — ударную камсамольскую справу!»

Больш за чатыры тысячы камсамольцаў — рабочых Брэсцкай вобласці, напрыклад, вырашылі ў гонар фестывалю выканаць асабістыя пяцігадовыя планы за чатыры гады. Пераможцы сацыялістычнага спаборніцтва, лепшыя майстры па прафесіі атрымаюць пуцёўкі ў Берлін.

У некаторых абласцях ужо адбыліся заключныя канцэрты мастацкай самадзейнасці. З вялікім поспехам прайшлі 14 тураў рэспубліканскага маладзёжнага тэлевізійнага конкурсу «Славім молат і песню», рэспубліканскі конкурс палітычнай песні, праведзены ў рамках кампаніі «Юнацтва выкрывае імперыялізм» і іншыя мерапрыемствы.

У красавіку ў Мінску адбудзецца заключныя этапы шматлікіх рэспубліканскіх конкурсаў. У іх ліку конкурс маладых выканаўцаў савецкай песні, агляд-конкурс дакументальных фільмаў аб моладзі, агляд творчасці маладых кампазітараў рэспублікі, літаратурны конкурс. Лаўрэаты конкурсаў сярэд рабачай, сельскай, творчай моладзі таксама будуць кандыдатамі ў састаў нашай дэлегацыі на Дзевятым Сусветным фестывалі.

Мы ўдзельнічаем, што Сусветны фестываль у Берліне з'явіцца буйной палітычнай падзеяй, стане новым сведчаннем росту адзінства прагрэсіўнай моладзі ўсяго свету.

Вясна прыйшла.

Фота У. ДАГЛЕВА.

* Што? * Як? * Чаму? *

БАЦЬКОЎСКІ КАМІТЭТ

Выкладчык Карнельскага ўніверсітэта, дзіцячы псіхіятр Юрый Бронфенбрэнер, які на працягу апошніх адзінаццаці год рэгулярна бывае ў Савецкім Саюзе па запрашэнню Маскоўскага інстытута псіхалогіі, сказаў нядаўна ў інтэр'ю карэспандэнту амерыканскай газеты «Інквайрэр»: «Дзеці ў Расіі выхаваны лепш, чым у Злучаных Штатах Амерыкі. У Савецкім Саюзе значна мацнейшы грамадскі кантроль над школьнікамі, і таму яны паводзяць сябе добра нават тады, калі не знаходзяцца пад наглядом старэйшых». Свае вывады доктар Ю. Бронфенбрэнер робіць на падставе вывучэння паводзін дзяцей Дэтройта, Чыкага, Нью-Йорка і Масквы.

Сям'я, школа, грамадскасць — вось тры асноўныя інстанцыі, калі іх можна так назваць, якія ў нашай краіне займаюцца выхаваннем гарманічнага чалавека, свядомага і высокамаральнага, развітага духоўна і фізічна. Уплыў і клопаты бацькоў дома, настаўнікаў у школе дзеці адчуваюць пастаянна. А як ажыццяўляецца кантроль і дапамога грамадскасці? Есць такое паняцце — бацькоўскі камітэт, класны і школьны, з'яўляюцца першы пачаткі педагога. У класны бацькоўскі камітэт выбіраецца звычайна 7—8 чалавек, у школьны — па адным ад кожнага класа. Гэта кіраўнікі прадпрыемстваў і навуковыя супрацоўнікі, партыйныя работнікі і перадавікі вытворчасці, мастакі, інжынеры, урачы, артысты, рабочыя, служачыя, калгаснікі. Функцыі членаў бацькоўскага камітэта вельмі разнастайныя. Бадай што першая і самая асноўная задача камітэта — сачыць за паспяховай вучобай дзяцей, а для гэтага часам не менш важна ведаць і іх бацькоў. Калі хлопчыку ці дзяўчыцы цяжка засвойваць вучэбны матэрыял, яму ў дапамогу дзюць больш моцнага вучня. Калі дзецям не хапае бацькоўскай увагі і яны прадастаўлены самі сабе, уздзейнічаць трэба на дарослых. Члены камітэта — частыя госці і дарадчыкі ў такіх сем'ях.

Бацькоўскі камітэт дзеліцца на сектары, якія нясуць адказнасць за патрыятычнае, эстэтычнае, фізічнае выхаванне, вядучы культурна-масавую і пазашкольную работу, ведаючы бытавыя ўмовы жыцця кожнага вучня. Дапамога грамадскасці адчуваецца ва ўсім: бацька, кандыдат навук, чытае для старшакласнікаў лекцыю «Навукова-тэхнічны прагрэс і эхова прыроды ў Беларусі», маці, балярына, вядзе гурток танцаў, цэлая камісія прэв'ярае работу школьнай сталовай і стан школьнай маёмасці, другая — наладжвае спартыўныя спартоўныя, арганізуе экскурсію на якое-небудзь прадпрыемства або паездку на каникулы ў Маскву, Ленінград, крэпасць-герой Брэст. І пасля школы, дома ці на вуліцы, дзеці пад наглядом дарослых. Члены бацькоўскага камітэта разам з работнікамі домапраўніцтваў прадумваюць для іх у свабодны ад урокаў час разумныя і карысныя заняткі, гульні, арганізуюць сустрэчы з цікавымі людзьмі.

Вучацца ў школе не толькі дзеці. Для бацькоў пастаянна працуе ўніверсітэт педагогічных ведаў, лекторы, наладжваюцца канферэнцыі, кансультацыі, дзе яны атрымліваюць парады па педагогіцы, сямейнаму выхаванню, узорствай псіхалогіі, правазому і маральнаму выхаванню дзяцей. Перэд бацькамі выступаюць урачы, юрысты, вучоныя. І ў гэтай рабоце таксама вялікая заслуга школьнага камітэта.

Займаецца бацькоўскі камітэт і гаспадарчымі справамі: рамонтам школы і маёмасці, выдзяляе грошы з бацькоўскага фонду ў якасці прэміі цэлым класам на экскурсіі, цікавыя паездкі.

Жыццё школы, кожнага вучня знаходзіцца ў полі зроку грамадскасці.

РАЗВІЦЦЕ эканомікі, рост рэальных даходаў і культурна-тэхнічнага ўзроўню насельніцтва Беларусі выклікалі вялікія патрэбнасці ў бытавых паслугах не толькі ў гарадскіх жыхароў, але і сялян. Добра сказала на сустрэчы з работнікамі сервіса калгасніка калгаса «Прагрэс» Слонімскага раёна: «Жыццё ў нас новае, заможнае. І магчымасці іншыя. Дамы дабротныя, а ў кожным доме — рэчы дарагія. Ім

глядна ўбачыць, якія вузлы ці дэтэлі патрабуюць замены. Спецыялізацыя майстроў тэлеатэлье дапамагае хутчэй вырашыць і праблему кадраў. Выпускнікі прафтэхвучылішчаў, якія раней амаль год трацілі на набыццё адпаведнай практыкі, цяпер кваліфікавана выконваюць аперацыі праз месяц-два. У выніку новаўвядзення папалепшылася якасць рамонта, скараціўся яго тэрмін. Міністэрства бытавога абслу-

ка, але і бліжэйшых вёсак. Неўзабаве пачнецца будаўніцтва эксперыментальнага сельскага комплекснага прыёмнага пункта, праект якога створан у нашых майстэрнях.

Спецыялісты інстытута выконваюць вялікую эканамічную работу. Вось прыклад «радавой» распрацоўкі. У 1971 годзе эканамісты вывучылі сезонныя ваганні попыту на паслугі, падрыхтавалі рэкамендацыі па іх «згладжванню». Укараненне

СЕРВІС—АБ'ЕКТ НАВУКІ

патрэбен умелы догляд. Тут наш памочнік — служба быту».

Так, без добрых паслуг работнікаў сервіса ўжо не абыйсціся. У Беларусі больш чым на 10 тысячч розных прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання (майстэрні і атэлье індывідуальнага шыцця і рамонт адзення і абутку, вырабу і рамонт мэблі, рамонт і тэхнічнага абслугоўвання машын і прыбораў, радыёапаратаў і тэлевізараў, аўтамашын і ма-тацыклаў, прадпрыемствы хімічнай чысткі адзення і мыцця бялізны, фатаграфіі, цырульні і інш.) цяпер працуюць каля 70 тысяч чалавек. Бытавое абслугоўванне стала асобнай галіной грамадскай дзейнасці, якая развіваецца на сучаснай індустрыяльнай аснове і патрабуе навуковага абслугоўвання. Навуковымі распрацоўкамі па актуальных праблемах сервісу і займаецца Беларускі праектна-тэхналагічны інстытут «Белбыт-тэхпраект».

Тэмы даследаванняў падказвае практыка. У 1971 годзе дырэкцыя радыётэлевізійных прадпрыемстваў звярнулася ў інстытут з заказам дапамагчы распрацаваць і ўкараніць комплекс абсталявання і прыбораў, якія далі б магчымасць хутка і якасна рамантаваць тэлевізары. Гэтую задачу вырашыла група спецыялістаў радыётэлевізійнай лабараторыі. У мінулым годзе закончана распрацоўка і пачата ўкараненне новага, так званага паточна-аперацыйнага, метад рамонту тэлевізараў.

Калі раней майстар выйляў і ліквідоўваў няспраўнасці сам ад пачатку да канца, то цяпер кожны выконвае нейкую адну аперацыю. Для вызначэння дэфектаў створаны спецыяльныя стэндзі, і заказчык пры здачы ў рамонт тэлевізара можа на-

гування насельніцтва БССР атрымала звесткі, што насельніцтва не задаволена якасцю чысткі вырабаў з натуральнага футра (норка, куніца, лісіца, андэтра, пясец і інш.). Заказычкі жадалі, каб футра пасля апрацоўкі становілася «як новае». За вырашэнне ўзнікшай праблемы ўзяліся спецыялісты хіміка-тэхналагічнай лабараторыі. Іх даследаванне ўвянчалася поспехам. Складзена новая рэцэптура, пабудавана спецыяльная ўстаноўка, распрацавана і ўкаранена на прадпрыемствах хімічнай тэхналогіі рэстаўрацыйнай аддзелкі натуральнага футра. Цяпер такі від паслуг аказваецца паўсюдна.

Сацыялагічны даследаванні паказалі, што насельніцтва аддае перавагу больш кароткім тэрмінам выканання заказаў. Супрацоўнікі эксперыментальна-абутковай лабараторыі вывучылі сусветную і айчынную практыку і распрацавалі праект комплексна-механізаваных майстэрняў па рамонту абутку ў прысутнасці заказчыка. Цяпер такіх майстэрняў арганізавана больш за сто. Яны выконваюць 37 працэнтаў усяго аб'ёму паслуг па рамонту абутку.

У рэспубліцы разгорнута велізарная работа па абнаўленню сям'я. У гэту перабудову ўносяць свой уклад і наш калектывы.

У мінулым годзе праектныя майстэрні інстытута распрацавалі праектна-каштарысную дакументацыю на будаўніцтва 190 новых і рэканструкцыю дзеючых прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання. Так, для гарадскога пасёлка Стоўбцы Мінскай вобласці запраектаван комплекс: лазня на 50 месцаў, механічная пральня, пральня самаабслугоўвання, хімічэская адзенняў. Паслугамі гэтага прадпрыемства будуць карыстацца не толькі жыхары пасёл-

рэкамендацый дасць магчымасць прадпрыемствам на наяўных магчымасцях штогод дадаткова выпрацоўваць паслугі: па індывідуальнаму шыццю і рамонт абутку — на 0,8 мільёна рублёў, па шыццю і рамонт адзення — на 3,1 мільёна рублёў, па хімічэскай адзення — на 0,7 мільёна рублёў. Пры гэтым капітальныя ўкладанні на развіццё галіны могуць быць зменшаны на 5,5 мільёна рублёў. Аднак галоўны змест эканамічных даследаванняў — забеспячэнне навукова абгрунтаванага планавання і прагназавання развіцця галіны. Так, сёлета мы заканчваем распрацоўваць прагноз развіцця бытавога абслугоўвання насельніцтва на 15—20 год (да 1990 года).

Прыведзены прыклады наглядна характэрныя задачы, што вырашае калектыв інстытута, які з'яўляецца навуковым цэнтрам службы быту рэспублікі. Інстытут малады, яму нядаўна споўнілася 5 гадоў. Толькі за мінулы год укаранены на прадпрыемствах дзесяткі канструктарска-тэхналагічных і навукова-даследчых работ. Эканамічны эффект толькі ад уласных распрацовак штогод складае больш за 1,5 мільёна рублёў.

Летась аб'ём рэалізацыі насельніцтву бытавых паслуг у БССР павялічыўся на 15 працэнтаў, у тым ліку ў сельскай мясцовасці — на 22 працэнта. Штодзённы запатрабаванні савецкага чалавека ў паслугах пачалі задавальняцца паўней. Але з'явіліся новыя праблемы, новыя тэмы і пытанні. Іх вырашэннем і займаецца наш калектыв.

Анатоль ГАРАНІН,
дырэктар Беларускага
праектна-тэхналагічнага
інстытута.

ТАЙНА «АСВЕНЦІМСКАГА СУВЕНІРА»

У адным з нумароў газеты «Ленінское знамя» (орган Маскоўскага абкома КПСС і аблвыканкома) за 1971 год была змешчана записка «Асвенцімскі сувенір». У ёй расказвалася аб тым, як былы вязень Асвенціма перадаў савецкаму генералу Лебедзеву незвычайны кій, які пакінуў яму на памяць адзін рускі ваеннапалонны ў лагеры смерці (Лебедзеў — удзельнік вызвалення Асвенціма ад фашыстаў у студзені 1945 г.). Прачытаўшы гэту записку, я ўспомніў тыя гады і чалавека, які ў 1942—1944 гадах майстравіў такія рэчы і якога я добра ведаў...

Той кій, што захоўвае генерал-маёр Лебедзеў, зрабіў беларус Лявіцкі. Добры, дупляны і мужны чалавек. Ён глыбока верыў у перамогу над фашызмам і ўсяляў гэтую веру ў іншых. Мастак па натуре, Лявіцкі імкнуўся выказаць свае пачуцці ў вобразях, даступных кожнаму. Па пачатку на паддашку нашага блока № 23 ён выразаў розныя вырабы з дрэва. Так з'явіліся кій. На адным з іх, памятаю, ён лязом брытвы выразаў зорку, унізе — змяю. Зорка вялчала штык рускай вінтоўкі, які пракоўваў змяю і фашысцкую свастьку...

Лявіцкі не загінуў, як гэта было напісана ў газеце. Апошні раз я бачыў яго ў Венгрыі ў пачатку лета 1945 года. Ён выглядаў старым — увесь у маршчынах, галава сівая... Хацеў служыць у арміі, але не прайшоў па стану здароўя і вельмі перажываў.

— Мне адпраўляюць дамоў, стары, гавораць... Зязяджай у Мінск. Я жыю недалёка ад вакзала. Спытай дом Лявіцкага...

Але сустрэцца нам не давялося. У 1964 годзе ў Ташкенце выйшла мая кніга «У мёртвым кольцы». У раздзеле «Кіпцы чорнай свастькі» я расказаў аб сваім знаёмстве з Лявіцкім. Вось як яно пачалося.

Памятаю, нека раніца ён зайшоў па мяне і сказаў:

— Будзеш працаваць у нашай камандзе. У камандзе дваццаць пяць чалавек — рускія, украінцы, беларусы, палякі. Тут я пазнаёміўся яшчэ з адным беларусам. Яго звалі Іванам. Былы марак.

Асоба група падпольнай арганізацыі, у якую ўваходзілі Лявіцкі, Іван, два маладыя хлопцы — Мікалай і Васіль, я і яшчэ некалькі чалавек, дапамагала сваім знішчэнным таварышам.

Фашысцкім асведаміцелям, напэўна, сётое стала вядома. У надзелю ўзброеныя эсэсаўцы з сабакамі выгналі ўсіх знявольных з баракаў, загадалі распрануцца дагала і зрабілі вобшыск...

Між дошак нар я захоўваў дзённік памерам са шытак, просты аловак. У якасці паперы выкарыстоўваў абрыўкі мяшкоў з пад цэменту. Аловак мне даў паляк Стэфан. У час вобшыску блокспрайбер знайшоў дзённік, запісаў мой асабісты нумар і «авансам» — да прыняцця мер начальствам — збіў мяне плёткай з бычыхных жыл.

Ноччу да маіх нар падыйшоў Лявіцкі. — Не спіш? — прашантаў ён. — Дрэньня, брат, справы. Твой нумар запісалі ў спіс смяротнікаў. Калі на ранішнім апелі не выклічуць, не вяртайся з работы, уцякай.

Выйшлі на работу. Пасля начнога вобшыску эсэсаўцы драмалі. Выкарыстаўшы гэта, я ўцёк...

Як мне вядома, Лявіцкі знаходзіўся ў Асвенціме амаль тры гады. Толькі ў верасні 1944 года яму ўдалося ўцячы з лагера смерці.

А які лёс беларуса Івана? Да гэтага часу не змог знайсці яго. На жаль, я не памятаю яго прозвішча, не ведаю, адкуль ён родам. Але думаецца, што Іван жыў.

В. ЛПАТАУ,
былы вязень фашысцкіх канцлагераў.

КАБ ЛЮДЗІ МАГЛІ ЛЯТАЦЬ...

Думка пра стварэнне гэтага спектакля нарадзілася нечакана. Рыхтуючыся да чарговага конкурсу-агляду, актёрская моладзь Магілёўскага драматычнага тэатра вырашыла паспрабаваць свае сілы на драматургіі А. Астроўскага. Пачалі працаваць над невялікімі ўрыўкамі з яго п'ес, мяркуючы паказаць свае работы ў канцэртных выступленнях. Але з часам з'явілася задума аб'яднаць разрозненыя ўрыўкі ў цэласнае прадстаўленне. Гэта і зрабілі рэжысёры У. Караткевіч і А. Раеўскі. Яны прапанавалі звязаць урыўкі адзінай думкай, якая стала назвай спектакля: «Чаму людзі не лятаюць».

Драматургія Астроўскага дае ўсе падставы для такой размовы. Бо свет, які пісьменнік вывёў у сваіх творах, — гэта свет людзей бяскрылых: дэспатычных цемрашалаў-купцоў, ліслівых чыноўнікаў, ашалелых ад бяздзейнасці і раскошы арыстакратаў... А калі ў такое асяроддзе трапляе чалавек са светлай марай, дык яму хутка абламаваюць крылы. І ён вымушаны або прыстасавацца, або загінуць. Трэцяга выйсця няма.

Як няма яго, напрыклад, у дробнага чыноўніка Жадава з камедыі «Даходнае месца». Ва ўрыўку, які паказалі магіляўчане, ролю Жадава выконвае артыст У. Кашын. Гэтага наіўнага, добрага, мяккага чалавека абставіны даводзяць да адчаю. Ён зламаны. Ён гатовы здацца. І хоць у п'есе шчаслівы выпадак выратавае Жадава ад падзення, мы далёка не ўпэўнены, што ў наступны раз ён выстаяць.

Таму апраўданы ход рэжысёраў, якія адразу пасля сцэны адчаю Жадава прапануюць сцэну з камедыі «На ўсякага мудраца даволі прастаты» і даручаюць ролю спрытнага прыстасаванца Глумава таму ж Кашыну. Калі мы сустракаемся з Глумавым, гэта ўжо закончаны цыннік, упэўнены, што для дасягнення мэты ўсе сродкі добрыя. Напэўна, самую трапную ацэнку яму дае гаспадар, якому ён служыць, — генерал Круціцкі (артыст К. Масквін), што піша з дапамогай Глумава бязглузды трактат «Пра шкоднасць рэформ увогуле»:

— Ліслівы і як быццам крыху падлаваты... Але гэта лепш, чым вальнадумец!

Так, у свеце круціцкіх подласць — тая дарога, якая вядзе наверх. Есць і іншы шлях — з абрыву ў вір галавой. Яго абрала себе Кацярына з драмы «Навальніца». Сцэны з «Навальніцы» ідуць адразу ж пасля ўрыўкаў з «Даходнага месца» і «На ўсякага мудраца...» Унутраны свет Кацярыны (яе іграе Н. Караткевіч), свет сапраўднага кахання, вялікай мары, чалавечай дабраці, несумяшчальны з прагнасцю, грубасцю, дэспатызмам, канжаствам, якія пануюць вакол. Не, Кацярына занадта слабая, каб выйграць такую бітву. Але яна занадта моцная, каб здацца. І яна выбірае смерць. Толькі кінуўшыся з абрыву, яна змагла на імгненне адчуць, што такое палёт...

Прадстаўленне пабудавана так, што ўрыўкі нібыта выцякаюць адзін з аднаго, працягваючы і ўзмацняючы агульную думку.

Спектакль асабліва зацікавіў маладога глядача, для якога знаёмства з Астроўскім толькі пачынаецца. Тэатр нібы падытурхоўвае яго пазнач больш поўна, глыбока і грунтоўна вялікага драматурга, які, выкрываючы ўсё, што робіць людзей бяскрылымі, расчышчаў шлях розуму, дабру, праўдзе.

С. КЛІМКОВІЧ.

Сцэна са спектакля «Навальніца». Кацярына — Н. КАРАТКЕВІЧ, Барыс — У. КОРПУСЬ.

Фота А. КУКШЫНСКАГА.

НАСТАЎНІК МНОГІХ ПАКАЛЕННЯЎ

Падзеі драмы вакол трагічнага лёсу беспасажніцы Ларысы Агудалавай кранулі сэрцы глядачоў.

Доўга жыў на сцэне тэатра імя Якуба Коласа і спектакль «Лес». У п'есе драматург працягвае сваю любімую тэму — тэму барацьбы простых людзей з царствам насілля і лжы. Вобразы Нешчасліўцава (М. Звездочоў) і Аркашкі (А. Ільінскі) былі асноўнай дзеючай сілай спектакля коласаўцаў, яго камертонам.

Пачэснае месца займала і займае драматургія Астроўскага на сцэне Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Першая сустрэча купалаўцаў з Астроўскім адбылася ў канцы 1936 года ў вядомай камедыі «Ваўкі і авечкі». Аб сваёй рабоце над спектаклем Л. Рахленка пісаў: «Я, як рэжысёр, імкнуўся падкрэсліць крытычную сілу твора і тым самым абвергнуць сцвярджанне некаторых крытыкаў аб бытавізме ў творчасці першага беларускага тэатра». Менавіта на гэтым шляху ішоў калектыў тэатра ў сваёй рабоце над п'есай, шукаў свой ключ, свой шлях да раскрыцця падзей і характараў камедыі. Пспех спектакля, яго ідэяна-мастацкае гучанне вызначылі яркія вобразы, створаныя актёрамі Г. Глебавым (Чыгуноў), Л. Ржэцкай (Мурзавецкая), У. Уладамірскім (Мурзавецкі).

Другім спектаклем на ку-

палаўскай сцэне была п'еса Астроўскага «Без віны вінаватыя». У гэтым творы асабліва моцна прагучаў голас актёра Нязнамава, гуманіста і дэмакрата, змагага за гонар і свабоду чалавека-працаўніка, з якога здэкуецца «высокае грамадства». Гэты мужны і моцны голас пераканаўча праносіў праз увесь спектакль Б. Платонаў-Нязнамаў. Дастойнымі партнёрамі Платонава ў спектаклі былі У. Уладамірскі і Л. Ржэцкая.

Значны след у гісторыі тэатра пакінула «Позняя каханне» з яго выканаўцамі — Г. Глебавым (Маргарытаў), Л. Ржэцкай (Шаблава), П. Пекурам (Дармідонт), В. Пола (Лябёдка), Б. Платонавым (Мікалай), І. Ждановіч (Людміла). Гэтым спектаклем тэатр адкрываў свой першы пасляваенны сезон у Мінску.

Нельга таксама не ўспомніць спектакль «Даходнае месца» ў п'янаўцаў купалаўцаў. Гэта адна з вострых сатырычных камедый Астроўскага, якая трапіла і гнейна, праз «павелічальнае шкло», крытыкуе і выкрывае дэспатызм, самаўладства, бюракратызм чыноўніцтва.

Рэжысёр Л. Мазалеўская ў сваёй рабоце з калектывам тэатра кіравалася ідэяна-мастацкімі якасцямі выдатнага твора драматургіі, імкнулася падкрэсліць у спектаклі сацыяльныя матывы.

Спектакль карыстаўся выключным поспехам у глядачоў Мінска, Масквы, на гастролях у Польшчы. Аб гэтай п'янаўцаў купалаўцаў польскі друк пісаў: «Мы бачылі актёраў высокага класа, актёраў, якія не толькі выхаваны ў рэалістычнай савецкай школе, але і з'яўляюцца яе сапраўднымі прадстаўнікамі. Ржэцкая, Глебаў, Платонаў, У. Уладамірскі — гэта актёры, якіх можна параўнаць з Пашэннай, Ільінскім альбо іншымі выканаўцамі ролей «Даходнага месца» ў п'янаўцаў Маскоўскага Малога тэатра».

З поспехам таксама ішлі спектаклі на п'есах Астроўскага і на сцэнах Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя Горкага, абласных тэатраў.

Работа над п'есамі слаўтага драматурга — невычэрпная крыніца для творчай дзейнасці. І сёння мудры, высакародны і натхнёны голас вялікага мастака працягвае служыць тэатру, служыць сучаснасці і будучыні.

У. СТЭЛЬМАХ,
заслужаны дзеяч
мастацтваў БССР.

САВЕЦКАЯ грамадскасць шырока адзначыла 150-годдзе з дня нараджэння вялікага рускага драматурга-рэаліста Аляксандра Мікалаевіча Астроўскага (1823—1886). Развіваючы традыцыі Д. Фанвізіна, А. Грыбаедава, А. Пушкіна і М. Гоголя, ён сваёй творчасцю завяршыў стварэнне рускай народнай драматургіі і замацаваў нацыянальны тэатр на трывалых рэалістычных пазіцыях. Ён з'явіўся настаўнікам для сучасных і наступных пакаленняў драматургаў і актёраў, вучыў уменню мастацкім словам служыць Радзіме, адгукацца на актуальныя пытанні. Яго творчасць унесла велізарны ўклад у развіццё рускай і сусветнай культуры.

Самабытныя і народныя п'есы А. Астроўскага выцеснілі з рэпертуару рускіх тэатраў слабыя, шэрыя і пераніцаваныя з замежных крыніц творы розных драматэатраў, «упрыгожаныя» мела-драматычнымі сітуацыямі, пабудаванымі па прынцыпу: заган пакарана, дабрачыннасць перамагае.

З вялікай мастацкай сілай ён паказаў дзікі быт і хітрыні купецтва, гаспадарчае і маральнае крушэнне дваранства, убачыў і выкрыў нараджэнне новага капіталістычнага драпежніка-прадпрыемцы, паказаў цяжкае становішча працаўніка. Драматург у сваіх п'есах адлюстраваў нарастанне дэмакратычнага пратэсту супраць усяго ладу тагачаснага жыцця з яго страшэннымі супярэчнасцямі паміж багатымі і абяздоленымі, паміж самадурамі і безбароннымі.

47 п'ес Астроўскага склалі цэлую эпоху ў развіццё рускага тэатра і яшчэ пры жыцці аўтара прынеслі яму сусветнае прызнанне. Яго творчасць зрабіла і працягвае рабіць велізарны ўплыў і на савецкую драматургію і тэатр. Гэты ўплыў адчула беларуская драматургія, пачынаючы ад В. Дуніна-Марцінкевіча і Я. Купалы, да сучасных савецкіх драматургаў К. Крапівы і А. Макаёнка. На п'есах Астроўскага, якія ішлі і ідуць у тэатрах Беларусі, выхаваўся шэраг таленавітых беларускіх актёраў, такіх, як Б. Платонаў, Г. Глебаў, К. Саннікаў, У. Уладамірскі, Л. Ржэцкая, І. Ждановіч і іншыя.

Першым паставіў на беларускай сцэне п'есу А. Астроўскага «Беспасажніца» тэатр імя Якуба Коласа ў 1936 годзе. Гэта быў своеасаблівы экзамен для коласаўцаў, і яны з гонарам яго вытрымалі. Астроўскі прагучаў пераканаўча і хваляюча.

ШМАТЛІКІЯ

малаяўнічя афішы на вуліцах Пінска прыцягваюць увагу. Знаёмяць з культурным жыццём горада. Што ж могуць паглядзець паслухаць у вольны час пінчане? Канцэрты Карагандзінскай дзяржаўнай філармоніі. Выступленні вакальна-інструментальнага ансамбля «Равеснік», лаўрэата рэспубліканскага конкурсу. Паклоннікаў творчасці Пушкіна запрашаюць на вечар дыпламанта Усерасійскага конкурсу чытальнікаў Марыны Ракавай. І побач — «Выступленні Пінскага народнага ансамбля танца «Палессе».

У адзеле культуры Пінскага гарвыканкома мне паказалі, што кіраўніка ансамбля, заслужанага работніка культуры Украінскай ССР Ігара Смірнова, можна заставіць вечарам у гарадскім доме культуры.

...Мы сустрэліся незадоўга да рэпетыцыі. У зале — нікога. На сцэне трыбуна і некалькі крэслаў.

Толькі што закончылася лекцыя, — растлумачыў Ігар Глебавіч. — Пакуль будзь рыхтаваць сцэну, мы можам пагутарыць.

«ПАЛЕССЕ» — АНСАМБЛЬ НАРОДНЫ

— Расказаць пра наш ансамбль? — паўтарыў ён маё пытанне. — Бадай я пачну з гісторыі.

Нарадзіўся ансамбль у 1956 годзе. Спачатку гэта была невялікая група аматараў танцаў. Паступова калектыў рос: прыходзілі здольныя юнакі і дзяўчаты. Удасканальвалася майстэрства ўдзельнікаў. Узбагачаўся рэпертуар. І ў пачатку 1971 года ансамблю было прысвоена званне народнага.

— Гэта вельмі пачэснае званне, — расказаў Смірнов. — Яно даецца толькі тым калектывам, майстэрства і рэпертуар якіх адпавядаюць усім сучасным патрабаванням таго ці іншага жанру мастацтва. Пры гэтым не робіцца ніякай скідкі на тое, што ўдзельнікі не прафесійныя артысты, а простыя рабочыя, служачыя, студэнты, вучні школ, якія аддаюць вольны час свайму захопленню.

Танцоры ансамбля «Па-

лессе» Уладзімір Куратнік і Віктар Сераброў — фрэзероўшчыкі экскаватарна-рамонтнага завода. Ніна Несцерава і Галіна Малая таксама працуюць на гэтым заводзе. Першая — кантралёрам аддзела тэхнічнага кантролю, другая — камплектоўшчыцай, а Люда Нагарняк — медыястра ў дзіцячым садзе. Усяго ў ансамблі 45 чалавек. Сярэдні ўзрост удзельнікаў 20 гадоў.

— Танцы — нялёгкі від мастацтва, — гаварыў Смірнов. — Нялёгкі ў прамым сэнсе гэтага слова. Ён патрабуе шмат сіл і вынослівасці.

Я пацікавіўся рэпертуарам ансамбля. У яго аснове беларускія творы. Пачынаецца праграма прывітальным танцам «Добры вечар». У гэтым нумары танцоры вітаюць глядачоў хлебам-соллю. Потым ідуць «Беларуская трасуха», «Першае каханне», «Лявонка». Рэпертуар уключае таксама танцы народаў ССРС: «Руская мазаіка»,

украінскі «Гапак», малдаўскі «Жаніхі». Есць у праграме і венгерскі танец «Вігадо», славацкі «Чопаш-чардаш», румынскі «Врыул». Да кожнага нумара падрыхтаваны рэпрызы, якія па-майстэрску чытае вядучая Таццяна Ермакова.

Летась самадзейныя танцоры выступалі з канцэртнамі каля сарака разоў. Ім апалядзіравалі працоўныя Пінска і калгаснікі многіх раёнаў Брэсцкай вобласці. У студзені мінулага года ансамбль прадстаўляў Беларускую ССР у Кіеве на адкрыцці першага фестывалю «Дружба народаў». Там пінчане выступалі разам з такімі вядомымі прафесійнымі калектывамі, як Дзяржаўны ансамбль танца Украінскай ССР пад кіраўніцтвам П. Вірскага, Дзяржаўны сімфанічны аркестр УССР, Дзяржаўны хор імя Вяроўкі і іншыя. У кастрычніку калектыў удала выступіў на аглядзе народных ансамб-

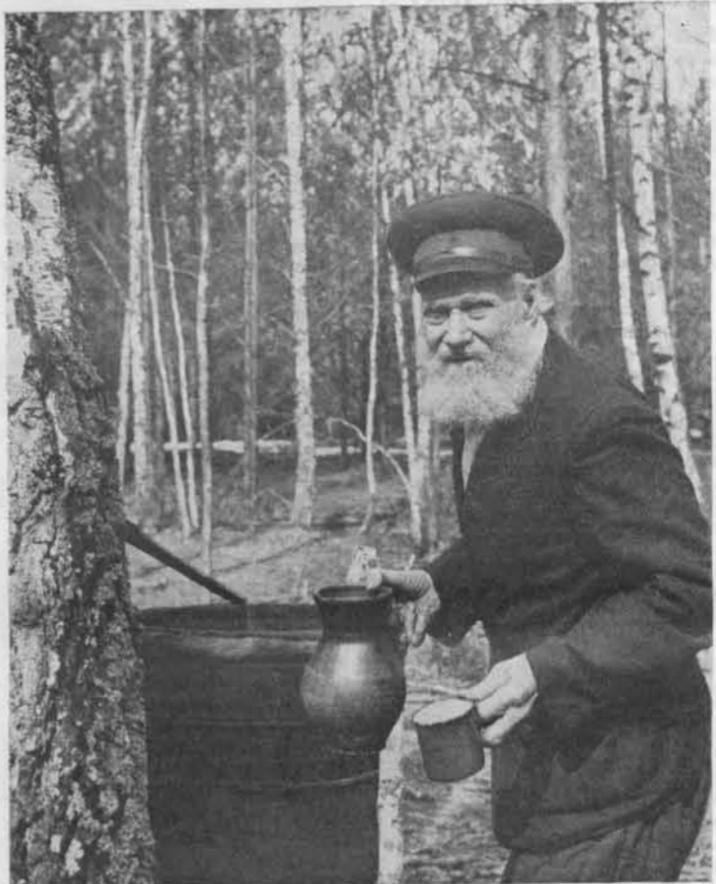
ляў у Баранавічах, дзе атрымаў дыплом першай ступені. А ў снежні ён разам з брэсцкай «Радасцю» прымаў удзел у юбілейным канцэрте, прысвечаным 50-годдзю ССРС, які адбыўся ў Брэсце.

— Запомнілася таксама выступленне ў Цярнопалі ў 1971 годзе, — успамінаў Ігар Глебавіч. — Там наш ансамбль таксама выступаў разам з прафесійнымі калектывамі Украіны, Югаславіі і Балгарыі. Да першага канцэрта мы рыхтаваліся з танцорамі югаслаўскага ансамбля «Шота». Югаславы пачалі паказваць нам некаторыя рухі сваіх танцаў, мы — свае. І перад пачаткам канцэрта ўсе настолькі стаміліся, што я нават сумняваўся, ці змогуць яны выступаць. Але ўсё прайшло вельмі добра. Цяпер многія хлопцы і дзяўчаты перапісваюцца з югаслаўскімі сябрамі, абменьваюцца пласцінкамі.

...Пакуль мы гутарылі, сцэна была падрыхтавана. Я падыкаваў Смірнову за расказ, і ён накіраваў за сваіх танцораў. Пачалася чарговая рэпетыцыя.

У. МЯЛЕШКА.

ЖУРАВІНАВЫЯ РОССЫПЫ

Бярозавы сок.

Фота А. МЫЗНІКАВА.

У лабараторыі мабілізацыі раслінных рэсурсаў Цэнтральнага батанічнага саду Акадэміі навук БССР у прабёрках захоўваюць журавіны. Але гэта не музейныя, а доследныя ўзоры. Непатрабавальная ягада, здаўна вядомая як каштоўная харчовая і лекавая сыравіна, прыцягнула ўвагу вучоных. Яны ставяць перад сабой мэту — ператварыць балотную дзікую расліну ў культурную.

Работнікі лабараторыі вывучылі разнавіднасці журавін у натуральных умовах на балотах Палесся і поўначы рэспублікі. Форм чатырохпалёстковых журавін аказалася больш, чым меркавалася. Сустрэкаюцца грушападобная, яйкападобная ягады, раннія, сярэднія, а таксама познеспелыя журавіны. Знойдзены буйныя плады размерам з вішню. Лепшыя мясцовыя формы перасаджаны даследчыкамі на спецыяльны эксперыментальны ўчастак для размнажэння і далейшага вывучэння.

Доследы паказалі, што журавіны ў культурных умовах

значна змяняюцца. Напрыклад, за тры гады вырошчвання даўжыня іх парасткаў, якія сцелюцца, павялічылася ў два разы, а таўшчыня — у чатыры разы. Колькасць кветак у суквецці ўзрасла з чатырох да шаснаццаці. Заўважана яшчэ адна важная асаблівасць — тэрміны паспявання ягад скарачаюцца на адзін-два тыдні.

Новыя даследаванні дадуць магчымасць устанавіць уплыў узроўню грунтавых вод, тэрмінаў і спосабаў пасадкі на рост і развіццё раслін. Наперадзе складаная работа па агратэхніцы і стварэнню новых сартоў. Сёлета аб'ектам вывучэння, як намяцілі ў лабараторыі, зноў стануць журавіны Палесся.

Адначасова батанікі вывучаюць віды гэтай ягады, якія паступілі з РСФСР і Літвы. Зацікавіў іх і вопыт ЗША, дзе буйнаплодныя журавіны атрымліваюць на шматгадовых плантацыях, для якіх выкарыстоўваюцца непрадатныя землі. Та-

му на эксперыментальным участку Цэнтральнага батанічнага саду, непадалёку ад мясцовых відаў, высаджаны і «госці» з-за акіяна. Яны прыбылі ў Мінск у выніку абмену ўзорамі з эксперыментальнай станцыяй па вырошчванню журавін штата Масачусетс. Эксперыментатары чакаюць першы ўраджай.

Стварэнне ў недалёкай будучыні журавінных плантацый, на думку вучоных, зробіць іх высокапрадуктыўнай і даходнай культурай, якая не будзе залежаць ад капрызаў прыроды.

Выяўленне новых карысных раслін — адна з задач Цэнтральнага батанічнага саду. Гэта работа звязана з надзвычайнай праблемай сучаснасці — рацыянальным выкарыстаннем зямлі. Лабараторыя мабілізацыі раслінных рэсурсаў пачала адбор відаў і форм бліжэйшай «сваякі» журавін — брусніцы, якая таксама мае каштоўныя лекавыя ўласцівасці.

С. РАТГАУЗ.

◆ АД БЕЛАВЕЖЫ ДА САХАЛІНА ◆

УЗНАГОРОДА — ПАЕЗДКА У ПНР

Пазванілі з Мінска:

— Алена Вячаславаўна, віншuem з перамогай у творчым спаборніцтве!..

А праз некалькі дзён у генеральным консульстве ПНР ушаноўвалі лаўрэатаў рэспубліканскага конкурсу на лепшы матэрыял у друку, перадачу па радыё і тэлебачанні аб дружбе і супрацоўніцтве паміж Савецкім Саюзам і Польскай Народнай Рэспублікай. Многім рэдакцыйным калектывам, больш як трыццаці ўдзельнікам уручаліся прызы арганізатараў конкурсу — Упраўлення па замежнаму турызму пры Савеце Міністраў БССР, Саюза журналістаў БССР і Польскага бюро падарожжаў «Орбіс».

На гэтай урачыстай цырымоні найбольш віншаванняў прымала брэсцкая журналістка А. Шылава. Яе падарожныя нарысы «Кракаўскія адрасы Леніна», «У перадгор'ях Татраў» і «Навіна старажытнай зямлі» атрымалі найвышэйшую ацэнку аўтарытэтнага журы. Алена Шылава ўзнагароджана Ганаровай граматай Саюза журналістаў БССР і атрымала запрашэнне «Орбіса» зрабіць новую паездку ў Польшчу.

ПАДЗЕМНЫЯ ПАЛАЦЫ

Механік В. Юшын выявіў у перадгор'ях Каўказа незвычайнай прыгажосці пячору з аспідна-чорнымі скляпеннямі. Затым група турыстаў знайшла на берэзе падземнага ручая россып пячорнага жэмчугу. Была складзена схема пячоры, дзе, згодна з легендай, пакутаваў Праметэй.

Усё гэта толькі невялікая частка таго, чым займаецца

сухумскі клуб спелеолагаў. Яго члены ўпэўнены, што без пячор Абхазіі нельга ўявіць прыгажосць гэтага казачнага краю.

Хутка ў падземныя палацы зможа заглянуць кожны жадаючы. Амаль дзесяць год спелеолагі скрупулёзна вывучалі пячоры Прычарнамор'я. У выніку падрыхтаваны маляўніча ілюстраваны альбом-кніга «Падземныя палацы Абхазіі».

ЭКЗАТЫЧНАЯ ВЫСТАўКА

Калекцыя з 12 тысяч матылькоў была прадстаўлена на выстаўцы ў ДOME вучоных у Харкаве.

Гэта выстаўка — вынік шматгадовай працы дацэнта Харкаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта С. Лісецкага. Усяго ж ім сабрана каля паўмільёна матылькоў з розных раёнаў нашай краіны. Калекцыя вучонага мае навуковае і практычнае значэнне.

Некаторыя віды матылькоў карысныя. Яны апяляюць фруктовыя дрэвы, даюць выдатную сыравіну для вытворчасці натуральнага шоўку, а іх расфарбоўка — багаты матэрыял для мастакоў ткацкіх камбінатаў пры размалёўванні тканін.

«МАРСКАЯ ЗОРКА»

ТАЛІНА

Самы папулярны рыбны магазін у Таліне — «Мерыцхт» (у перакладзе з эстонскай мовы — «Марская зорка»). Тут заўсёды ўбачыш на прылаўках свежамарожаную і вэнджаную рыбу, каля 60 назваў кансерваў, вялікі выбар кулінарных вырабаў. Кожны дзень магазін наведваюць паўтары — дзве тысячы людзей. Штогод яго абарот павялічваецца прыкладна на адну п'яту.

У «Мерыцхце» пакупнікам прапануюць рэцэпты страў з новых відаў рыб. Рэгулярна лепшыя повары талінскіх рэстаранаў наладжваюць тут выстаўкі-дэгустацыі рыбных прадуктаў, даюць кансультацыі.

Уся рыба ў магазіне пераважна «свая»: вылаўлена эстонскімі рыбакамі. Але для расшырэння асартыменту частку яе завоззяць з Далёкага Усходу і з Мурманска. З Каспія дастаўляюць асятра і бялугу.

АДРОДЖАНЫ ПАРТРЭТ ЕРМАКА

Якім быў Ярмач — легендарны пакарыцель Сібіры? Жыхары Улан-Удэ нядаўна ўбачылі яго: мужны твар, адзенне казака-воіна. Такім Ярмач паўстаў з карціны невядомага мастака XVII стагоддзя. Гэты партрэт упершыню экспануецца на выстаўцы жывапісу рускіх мастакоў з фондаў Бурацкага музея выяўленчых мастацтваў.

Цікавая гісторыя гэтай карціны. Яна захоўвалася ў запасніках музея Улан-Удэ паўстагоддзя, трапіўшы сюды пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі, калі была нацыяналізавана і размеркавана па музеях краіны багатая калекцыя карціннай галерэі графа Румянцава. Іншыя падрабязнасці неведомыя, імя аўтара партрэта засталася тайнай.

За доўгія гады фарбы на палатне сцёрліся, пацямнелі, цяжка было разабраць малюнак нават пад лупай. І вось мастак П. Алтаеў вырашыў аднавіць карціну. Ён растаўрыраваў яе сантыметр за сантыметрам.

Калі танчэйшая аперацыя на палатне была завершана, на правым краі стаў відаць надпіс: Ярмач Цімафеевіч.

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКОЙ АРХІТЭКТУРЫ

Калі мы гаворым «помнік архітэктур», то адразу ўяўляем сабе вялікае збудаванне або манументальны ансамбль з багаццем форм і дэкару... Але ж далёка не кожнаму з нашых месц было суджана мець свой Версаль або Нотр-Дам. Час захаваў да нашых дзён і мноства сціплых, невялікіх па маштабе пабудов. І кожная з іх — гэта пэўная ступень у беларускім архітэктурным мастацтве.

Вось і гэты старажытны храм, што стаіць у жывапіснай мясцовасці сярод векавых дрэў каля вёскі Шумакі пад Брэстам, можа шмат чаго раскажаць тым, хто цікавіцца беларускім дойлідствам феадальнай эпохі. Пабудаваны ў 1609 годзе, ён з'яўляецца як бы адбіткам тых з'яў, якія мелі месца ў беларускім мастацтве канца XVI — пачатку XVII стагоддзяў. Перыяд гэты ў архітэктурі характарызуецца сінтэзам рыс готыкі і рэнесансу, станаўленнем на беларускай зямлі стылю барока.

Кампазіцыя помніка складалася на аснове старажытнабеларускіх прыёмаў, якія мы сустракаем яшчэ ў збудаваннях XII—XIV стагоддзяў. Выцягнуты прамавугольны аб'ём з усходу працягвае магутная паўкруглая алтарная частка. Масіўныя скляпенні абапіраюцца на тоўстыя сцены. Завяршае пабудову невысокі дах з купалам над сярэдзінай аб'ёму. Разам з тым мы бачым гатычныя вузкія стральчатыя вокны і элементы, якія былі ўласцівы архітэктурі рэнесансу: круглыя вокны, тонкія пілястры, крэпаваныя карнізы і іншую аздобу.

Помнік у Шумаках прадстаўляе цікавую з'яву ў беларускім дойлідстве. І готыка, і рэнесанс не праявілі тут у «чыстым» выглядзе, што было звязана з асаблівасцямі развіцця мастацкай культуры народа, з пошукам сярод шматлікіх заходніх і ўсходніх уплываў нацыянальных сродкаў выразнасці.

Ю. ЯКІМОВІЧ, архітэктар.

Царква ў вёсцы Шумакі.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. № 489.

ГУМАР

Муж з жахам:

— На прамілы бог, выкліч урача! Я праглынуў запінку!

Жонка з задавальненнем:

— Што ж, прынамсі хоць раз у жыцці ты будзеш ведаць, дзе яна знаходзіцца!

Пасажыр — кандуктару:

— Поезд спазняецца ўжо на паўгадзіны.

— Не хвалюйцеся, ваш білет мае сілу трое сутак.

Наведвальнік рэстарана кажаў амаара. Афіцыянт прыносіць. Аднак кліент заўважае, што ў амаара не стае адной ключыні і скардзіцца гаспадару рэстарана.

— А хіба вы не ведаеце, — гаворыць гаспадар, — што амаары часта б'юцца між сабою і якраз гэтаму не пацанцавала.

— Ну што ж, — адказвае кліент, — тады я напрушу за-

браць гэтага няўдаліцу і падаць мне пераможцу.

Старая англічанка заходзіць у зоомагазін і скардзіцца прадаўцу:

— Папугай, якога вы мне ўчора прадалі, гаворыць брыдкія словы. Ён лаецца, як матрос!

— Сапраўды, мілая пані! Што зробіш? Але затое ён не п'е і не курыць!